

[Steen Folke]

måde ved simpelt hen at hælde Tyrkiet ud af Europarådet. Danmark kan også inden for rammerne af NATO kræve, at der øjeblikkeligt bliver sat en stopper, indirekte eller direkte, for al NATO-støtte til det tyrkiske militærdiktatur. Også her mener vi, at det logiske, hvis man tog NATOs egen formålsparagraf alvorligt, ville være at hælde Tyrkiet ud af NATO. Det er der ikke noget der tyder på at man er indstillet på. Så siger vi: ja men så må det i det mindste være sådan, at man stopper enhver form for støtte til regimet via NATO, direkte eller indirekte.

Danmark kan også arbejde for, at Tyrkiet ikke får nogen som helst form for støtte fra EF, fra OECD og fra Den internationale Valutafond. Der er en række ting, der kan gøres. Tyrkiet er afhængigt af den støtte, det får fra en række vestlige lande gennem disse mange forskellige kanaler. Tyrkiet er helt afhængigt af den økonomiske, den militære og i sidste ende i virkeligheden også den politiske opbakning, som dette er udtryk for.

Med andre ord: Danmark har tillige med andre vestlige lande et medansvar for situationen i Tyrkiet, og Danmark har en række handlemuligheder, en række kanaler, der kan træffes beslutninger igennem. Der kan lægges et helt anderledes stærkt pres på regimet i Tyrkiet end det, man hidtil har gjort.

Forespørgerne mener, det er afgørende, at Danmark arbejder for, at dette pres bliver øget meget dramatisk. Den fortsat meget alvorlige menneskeretssituation i Tyrkiet fordrer det simpelt hen. Man kan ikke bare lade tiden gå og se, hvad der sker, bare vente og blive ved med det. Der er brug for handling nu. Det, det drejer sig om, er: er den fornødne politiske vilje til stede?

Lasse Budtz (S):

Jeg vil gerne takke statsministeren for den tale, han holdt som udenrigsminister, idet jeg dog må sige, at det måske nok mere var et juridisk responsum end en egentligt politisk tale. Men det kan man jo selv bestemme.

Så vil jeg sige, at desværre koncentrerede statsministeren sig næsten kun om den ene side af det tyrkiske problem. Sagen har jo to sider, for udviklingen i Tyrkiet kan karakteriseres ved to spørgsmål. Det ene lyder således: vil Tyrkiet blive dømt ved Europarådets menneskerettighedskommission for overtræ-

delse af menneskerettighederne? Det andet lyder således: vil den grundlov, som tyrkerne på søndag går til folkeafstemning om, blive karakteriseret som udemokratisk?

Det er tilladt ifølge Menneskerettighedskommissionen for en kortere tid at suspendere de demokratiske rettigheder, menneskerettigheder, hvis et land befinder sig i en alvorlig krise. Hvad man ellers mener om de diktatoriske tyrkiske generaler, så befandt Tyrkiet sig rent faktisk i en yderst alvorlig krise, da militærkuppet fandt sted den 12. september 1980, men 5 lande med Danmark i spidsen, kan jeg trygt sige – Danmark, Norge, Sverige, Holland og Frankrig – fandt, at Tyrkiets junta for længe og for groft tilsidesatte menneskerettighederne. Den 1. juli i år rejste man derfor sag mod Tyrkiet ved Menneskerettighedskommissionen i Strasbourg. Tyrkiet skulle svare, inden der var gået 3 måneder, men bad i sidste øjeblik om udsættelse, og det fik man, helt til 1. februar næste år. Først når Tyrkiets svar er behandlet, får vi at vide, om kommissionen mener, at Tyrkiet er skyldig i overtrædelse af menneskerettighedskonventionen eller ej.

De diktaturmetoder, der er anvendt af generalerne i over 2 år, den knægtelse af de demokratiske rettigheder, som generalerne ikke på nogen måde har forsøgt at skjule, men oven i købet er særdeles stolte af, den enorme mængde af fængslinger og tortursager, der er kommet til offentlighedens kendskab, og den politiske svinebinding af den tyrkiske befolkning, der er sket, lader ingen tvivl tilbage om, hvad der er generalernes praktiske politik. Selv om terrorismens omfang før kuppet var rystende stort, og selv om landet befandt sig i en politisk og økonomisk kaotisk situation, må man konstatere, at man ikke kan genetablere et retfærdigt demokrati med diktatoriske metoder.

Men længe inden vi kender resultatet af kommissionens overvejelser, som statsministeren næsten helt koncentrerede sig om, vil vi kende enkelthederne i den grundlov, som generalerne utvivlsomt vil få vedtaget på søndag, fordi et flertal af tyrkerne næppe tør gøre andet end stemme ja; de er allerede udsat for den ene og den anden form for trusler i forskellige dele af landet.

Vi kender endnu ikke alle detaljer, det erkender jeg, men vi har i Europarådet set det udkast, der blev sendt til behandling ved